

در یادگیری املا یک کلمه سه عامل موثر می‌باشد

- الف. شنیدن
- ب. دیدن و تجسم ذهنی کلمه
- ج. نوشتن کلمه

با توجه به این سه عامل زمانی دانش‌آموز کلمه را به درستی خواهد نوشت که آن کلمه را خوب بشنود و بتواند در ذهن خود آن را تجسم کند و در نهایت کلمه را بنویسد

حرکتی در زیر توالی آن توضیح داده می‌شود

- الف. شنیدن کلمه، تشخیص دقیق کلمه، تدارک کلمه
 - ب. تشخیص کلمه، یادآوری و مجسم ساختن تصاویر و بازشناسی کلمه‌ی صحیح در ذهن
 - ج. نوشتن درست کلمه، نوشتن صحیح حروف سازنده‌ی کلمه‌ی بازنویسی کلمه و توالی مناسب آن‌ها
- به طور خلاصه مدل نگارش کلمات در املا عبارت از ادراک کلمه، بازشناسی کلمه و بازنویسی کلمه هر یک از این توالی در مدل، مربوط به یک یا چند فرآیند ذهنی است، ادراک کلمه مربوط به حافظه‌ی شنیداری و تمیز شنیداری است. بازشناسی کلمه مربوط به حافظه‌ی دیداری و توالی دیداری است. بازنویسی کلمه مربوط به حافظه حرکتی است.

با توجه به مطالب ارائه شده مدل آموزشی املا به شرح زیر ارائه می‌شود

بر اساس مدل ارائه شده کلیه‌ی برنامه‌های آموزشی املا بایستی به سه رکن آن یعنی ادراک، بازشناسی و بازنویسی توجه کنند. بررسی نقادانه برنامه‌ی درسی املا در دوره‌ی ابتدایی مویید این نکته است که برنامه‌های درسی تنها بر بازنویسی محدود بوده و دو بعد دیگر چندان مورد توجه نیست لذا برنامه‌های درسی املا از وجه آموزشی به وجه آزمونی تبدیل شده است. برنامه‌ی درسی مبتنی بر این مدل که هر سه رکن را شامل شود، بر اساس الگویی معرفی می‌شود.

الگوی برنامه درسی املا :

- 1-انتخاب متن املا و نوشتن آن روی تخته‌ی کلاس و خواندن آن توسط دانش‌آموزان
- 2-پاک کردن متن از تخته و قرائت آن توسط معلم و نوشتن آن توسط دانش‌آموزان
- 3-تصحیح املا به صورت گروهی «توسط خود دانش‌آموزان»
- 4-استخراج فهرست خطاهای دیکته‌ای
- 5-تمرین، توضیح و آموزش بر مبنای عمده‌ترین غلط‌های املا

توضیح اینکه غلط‌های املائی هر جلسه مبنای آموزشی برای جلسه‌ی بعدی املا قرار می‌گیرد.

مهمترین محاسن این الگو عبارت از :

- الف. توجه به بعد آموزشی املا، چون در مراحل پنجگانه‌ی بالا هدف آزمون نیست .
- ب. انعطاف پذیری در متن املا
- ج. توجه به سه رکن برنامه‌ی درسی املا از طریق دیدن متن و خواندن و بازشناسی و یادآوری و کاهش مشکلات و
- خطاهای دیکته‌ای دانش‌آموزان، به تدریج با اجرای کامل برنامه
- د. کاهش اضطراب و ترس دانش‌آموزان از برنامه‌های درسی دیکته
- ه. چون خطاهای دیکته‌ای توسط خود دانش‌آموزان با راهنمایی معلم استخراج می‌شوند، لذا دانش‌آموزان در رفع آن مصمم می‌شوند
- چون الگو بر پایه‌ی آموزش املا طراحی شده است لذا توصیه می‌شود که از نمره دادن به دانش‌آموزان خودداری شود و ارزشیابی از کمی و عددی به کیفی تغییر یابد و این فرآیند تا زمانی ادامه یابد که غلط‌های املائی به حداقل برسد .
- نمره دادن به املا براساس این الگو تنها در املائی امتحانی پیشنهاد می‌شود .
- نکته‌ی قابل توجه دیگر، کلاس بایستی از حالت سنتی خود به کارگاه آموزشی تبدیل شود و همه فراگیران در نقش یادگیرنده و یاد دهنده باشند و تعامل‌های بین فردی گسترش یابد. برای قرائت متن املا با توجه به اینکه متن چندین بار خوانده شده و توضیحاتی توسط معلم بر آن داده شده است، توصیه می‌شود هر بند از متن املا فقط دو بار تکرار شده و مدت زمان تقریر متن حداکثر 25 دقیقه باشد، حداکثر متن املا در هر جلسه براساس توان دانش‌آموزان و نوع متن از لحاظ دشواری کلمات و عبارات، متغیر می‌باشد .

ولی به جهت هماهنگی مقدار متن املا در پایه‌های مختلف بدین شرح پیشنهاد می‌شود :

- برای کلاس اول ابتدایی در نیم سال اول 8 جمله حداکثر 35 کلمه و در نیم سال دوم 10 جمله حداکثر 40 کلمه، برای کلاس دوم ابتدایی حداکثر 10 سطر حدود 100 کلمه، برای کلاس سوم ابتدایی حداکثر 12 سطر حدود 120 کلمه، برای کلاس چهارم و پنجم ابتدایی حداکثر 15 سطر حدود 150 کلمه .
- برای درک بهتر کلمات، گاهی نیاز است که کلمه برای دانش‌آموزان به همراه تصویر آموزش داده شود همچنین برای تجسم ذهنی یک کلمه بهتر است دانش‌آموزان آن را با انگشت خود در هوا بنویسند .
- برای یادگیری بهتر می‌توان تمرینات فرعی دیگری همچون دنباله نویسی و کامل کردن کلمات ناقص نوشته شده، تعیین تعداد حروف کلمه، تعیین تعداد نقطه‌ها، دندانها و... انجام داد .
- برای تصحیح املا در این الگو بایستی کلمات مشکل در تخته نوشته شود و سپس دانش‌آموزان با کنترل و نظارت معلم متن خود را با آن مطابقت کرده و غلط‌های خود را استخراج کنند. این مورد می‌تواند با عوض کردن دفاتر دیکته و یا تصحیح توسط یک عده‌ی خاص از دانش‌آموزان انجام شود. در پایان معلم به کمک دانش‌آموزان مهم‌ترین مشکلات دیکته‌ای آن جلسه را در تخته‌ی کلاس نوشته و به دانش‌آموزان در آن مورد آموزش می‌دهد. چنانچه وقت آن جلسه اجازه ندهد می‌توان آموزش را به جلسه‌ی بعدی موکول کرد .

منابع :

- 1-روش تدریس زبان فارسی در دوره‌ی دبستان دکتر بهمن زندی
- 2-روش تدریس فارسی ابتدایی دوره کاردانی تربیت معلم کد 6004

مجتمع آموزشی غیر انتفاعی آداب – مشاوره
گردآوری:فاطمه سوری